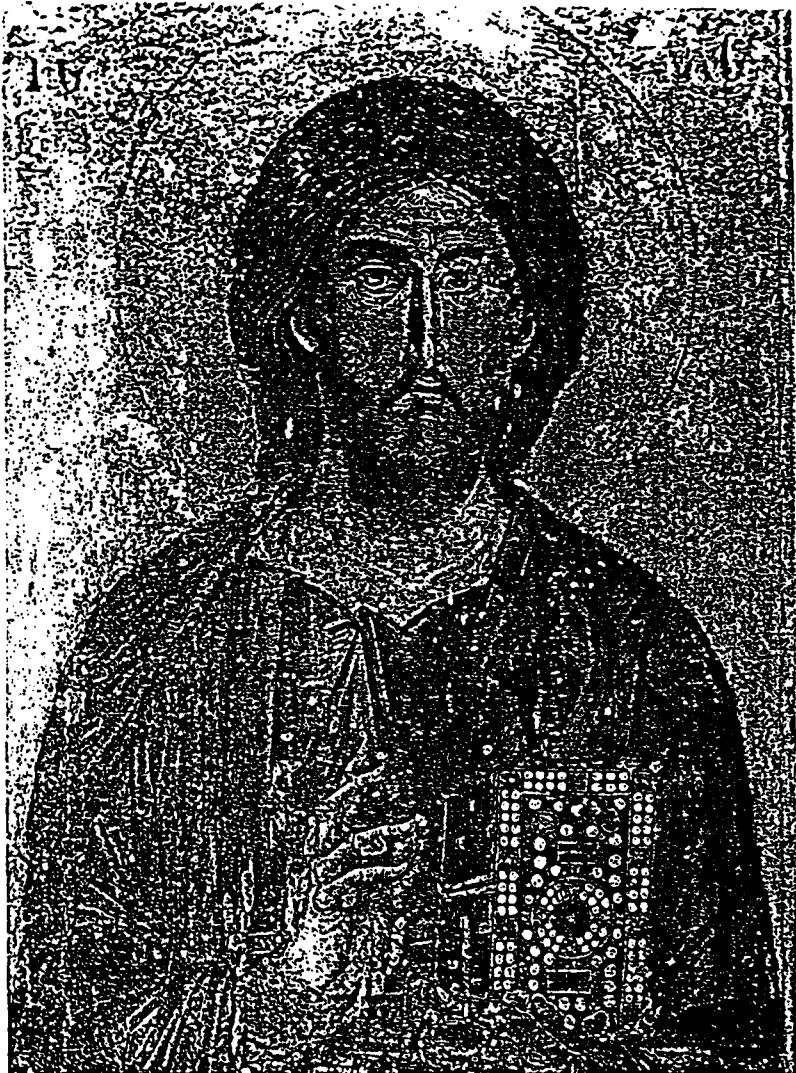

ГЛАСНИК

HERALD OF THE ST. SAVA SERBIAN ORTH. CHURCH OF BOSTON
FEBRUARY 1996

LORD,
TEACH US TO PRAY

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОСНОВАНИЈА "СВ. САВА"

"St. Sava" Serbian Orthodox Church

OF BOSTON

33 W. Water Street, Wakefield, MA 01880
Phone: 617-246-9663

Raspored Bogosluženje - Schedule of Services for February

Sunday, February 4 - Divine Liturgy 10:00 a.m.
Sunday, February 11 - Divine Liturgy 10:00 a.m.
Monday, February 12 - Synaxis of the three Hierarchs 9 a.m.
                       - Sveta Tri Jerarha
Thursday, February 15 - Meeting of the Lord in the Temple
                       - Sretenje Gospodnje 9 a.m.
Saturday, February 17 - Memorial Saturday 9 a.m.
                       - Zadusnice
Sunday, February 18 - Divine Liturgy 10 a.m.
Sunday, February 25 - Divine Liturgy 10 a.m.
Sunday, February 25 - Vespers of Forgiveness 3 p.m.
                       - Poklade - Pocetak posta
Friday, March 1 - Presanctified Liturgy 7 p.m.
                       - Predjeosvecena Liturgija

ATTENTION: Lent begins on February 26th and ends on Easter,
April 14th
Uskrnsni post počinje 26. Februara i traje do 14.
Aprila - Vaskrsenje Hristovo

Svake subote uveče u 6:00 bice Večernje bogosluženje.
Veronauka za odrasle održavaće se petkom uveče posle
Liturgije.

ГЛАСНИК

(GLASNIK) is a monthly publication of
St. Sava Serbian Orthodox Church of
Boston

33 W. Water St. Wakefield, MA 01880
Tel./ Fax (617) 246-9663

МИТРОПОЛИТ АМФИЛОХИЈЕ

ВЕЛИКИ ПОСТ ПРИПРЕМА ЗА ВАСКРСЕЊЕ

У име Оца и Сина и Светога Духа. Данас су, драга браћо и сестре, свете покладе. То значи: завршава се један период нашега живота и са почетком Великог Ускршијег поста почиње нови период. Црква је постове установила од најстаријих времена. Они представљају саставни дио нашег хришћанског православног живота. Највећи Божији људи, свети Пророци прије Христа, па онда сам Господ, Његови свети ученици и њихови свети наследници, Апостолски ученици као и сви свети Божији људи кроз вјекове, поред осталих врлина били су укращени и том дивном и великим врлином светога поста.

Није пост дакле нешто споредно у црквеном животу, није пост ни просто нека црквена дисциплина, неки закон који је неприродан човјеку, који се њему намеси. Није пост ни само уздржавање од тјелесне хране, уздржавање од мрсне хране, од меса, од сира, јаја. Пост је нешто много сложеније и нешто много озбиљније. Пост је нешто што припада само људској природи.

Да би нам то било јасније, требало би мало дубље да се удобимо у историју првих људи на земљи, Адама и Еве, којима је Бог наложио пост давши им ону прву заповијест у Рају: Да не једу са дрвета познање добра и зла. Велика је то истинска и велика и дубока мудрост о којој би требало надуго и нашироко говорити, али ћемо само кратко рећи да је по тумачењима и опиту Светих отаца та заповијест устварик била провјера човјечкове вјерности Богу правом и истинском. Та заповијест је била призива човјеку да дарове које је од Бога примио, дакле иже их заслужио па их примио, него их је на дар примио од Господа, да се својом слободном вољом опредијели за њих и преко њих за самога Господа. Преко те заповијести Господ је открио човјеку начин на који треба да се понаша и према Богу као своме Творцу, и према ближњем, према својој браћи, према другим људима као и начин на који треба да се понаша према творевини Божијој око себе, јер од тог начина на који се човјек понаша према Богу, према ближњем и према творевини зависи да ли ће он остварити прави смисао свога живота, да ли ће бити прави и истински човјек, да ли ће истински постићи оно што је Бог одредио и уписао у његову природу да

постигне. Не само да буде оно што јесте, као створи по слици, по икони Божијој, него да стекне и оно што му је задато да постигне, оно "по подобију Божијем" да буде још дубље и присније сличан Богу, да прими самога Бога у себс, а не само Божанске дарове.

Онога тренутка када се први човјек одрекао те Божије заповијести онда је он пореметио свој однос према Богу, јер је више испоштовао и више је заволио пролазни свијет него ли самога Бога, пролазну храну неголи Бога и Његову заповијест и Његову ријеч као вјечну храну. Човјек је погазио заповијест Божију, и тиме се одвојио од Бога и погрузио у оно што је пролазно, изгубивши тиме прави однос према творевини око себе, а онда изгубивши и прави однос према ближњима својим. Онда није чудо што су већ прва браћа на земљи показала се као братоубице. Кајин је убио свога брата Авела, јер је већ зло које је ушло у човјеков ум човјековим отпадом почело као зло сјеме да клија и дејствује у човјеку и да помрачује његову душу, да његова дјела чини дјелима која нијесу достојна њега и његовога звања овде на земљи. Зато сви Божији људи који су хтјели Богу да се врате и који су хтјели да испоштују заповијест Божију, која је путоказ човјеку кроз овај живот и која освјетљава његове путеве; сви они који су хтјели на прави начин да воле ближњега свога, да открију ко је њихов ближњи и шта је оно шта треба да воле у том ближњем, и сви они људи који су хтјели да успоставе прави однос према творевини Божијој око себе, да је употребљавају на Богом благословеном начину, а не на неблагословеном и проклети начину, сви они су се враћали заповијести Божијој, заповијести о посту, о уздржању.

На тај начин Господ је њима обасјавао зјенице њихове душе. Поново их је враћао Себи и истинском и правом путу тј. Себи као правоме путу. Бог их је обдаривао поново истинским и правим знањем. Као што је обдарио, напримјер Боговидца Мојсија на гори Синајској када је постио 40 дана и 40 ноћи. Као и друге велике пророке: Пророка Илију, Пророка и Патријарха Аврама, када се одрекао земље отаца својих (а одрицање јесте суштина поста). Аврам се одрекао и отишао у земљу коју му је Господ указао. Тиме је он примио крст свој на себе. Јер тајна заповијести Божије је тајна крста и тајна нашега хођења преко крста ка Господу, тј. распећа наше воље и распећа наших страсти и наших похота да би онда могли да кренемо Божијим путем, истинитим путем. Тако су свој крст носили и Свети Апостоли.

И сам Господ нам је показао примјер свој четрдесетидневним постом. Иако је био безгрешан, иако је Он био Сам Бог, иако је испуњавао вољу Оца Свога Небескога, иако није погазио ниједну заповијест, он је нас ради, нашега спасења ради прихватио пост и тиме показао колико је он значајан, колико јебитан, колико је важан за људски живот за људски преспород, за људско очиšћење, за људско пресуђење, за људско просвјећење. Зато и Црква Божија учи своју дјецу кроз вјекове да посте и то да посте тјелесно и да посте духовно, како ћемо пјевати ових дана: "постимо браћо тјелесно, постимо и духовно".

Праштање основно својство поста
И у данашњем Светом Јеванђељу које нас припрема

за свети ускршњи пост позвани смо, из првом мјесту, да праштамо једни другима јер ако не опростимо једни другима сагрешења неће ни Бог изма оправити. Ове ријечи се стално понављају и у Очевашу: "Опрости нам дугове наше као што и ми оправштамо дужницима Нашим".

Зато Црква поставља ове јеванђелске ријечи пред нас управо у почетку овога светог поста, јер нема човјеку истинитога препорода без праштања ближњима својим. Никад човјек није тако сличан Богу као кад прашта ближњем своме. Зато се данас овај дак назива не само покладама него и прочкама. Стара народна пословица каже да се данас и птица од птице у гори опрашта. Човјек тражи опроштај, Бога ради и спасења ради и Божије и братске љубави ради. За почетак светога поста позвани смо да оправшимо једни другима сагрешења без обзира ко је крив а ко је прав: за гријех сви су криви. За свају увијек двојица требају. Бог види и Бог зна ко је више крив а ко је прав, али је битно и један и други да се пред Богом покајемо и да једни другима оправшимо да би и Бог нама оправтио.

Друго што нам говори Свето Јеванђеље јесте начин како треба постити. "А ти када постиши немој да будеш намагођен, него са радошћу прими на себе тај крст Господњи", учествуј преко поста у Христовом распећу. Са радошћу се уздржавај и од тјеснне хране, а у исто вријеме и изнад свега се уздржавај од сваке прљаве ријечи, од сваке грешне помисли. Сасијеџај у себи све оно што прља твоју душу и твој ум, али чини то са радошћу, осјећај га не као бреме, не као терет, него као нешто што је дар Божији, што је светиња и нешто што те освећује и што те очишћује. Дакле праштање и пост иду заједно, једно са другим. Зато у току поста су сви хришћани позвани дасе макар једанпут исповиједе пред Господом, да изнесу и да "провјетре" своју душу; да сагледају свестрано свој досадашњи живот и да онда Господу обећају: одсада па у будуће ићи путем Божијим! Започећу поново свој живот испочетка ходећи по заповијестима Божијим, држећи се онога што је Господ заповиједио и што су свети Божији људи нама оставили као благодатни дар нашега духовног усавршавања и нашега препорода.

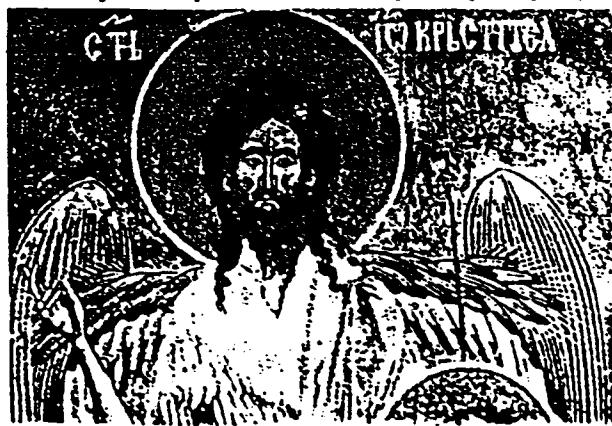
Нека је дакле благословен овај почетак Светога, и Часнога и Великога поста, који је наша припрема да дочекамо достојно свето Христово Вајксење. Јер само душа која ваксре, а може ваксрути праштањем и постом и очишћењем, само она може истински да доживи велику и свetu радост Христовог Вајксења не као нешто што се некада догодило некоме, него као нешто што се догађа у нама самима, у нашој души. Јер кад душа ваксре онда се слично сличним препознаје. Душа која је вакслала осјетиће огромни и чудесни и чудотворни значај Христовог Вајксења на себи, кроз свој сопствени опит. Осјетићеш и схватићеш да је Христово Вајксење величина, темељ, унутарња снага и унутарњи смисао људскога живота и на земљи и на небу, да је Вајксење центар људске историје. Христово Вајксење је она осовина око које се окреће и прошlost и садашњост и будућност, ако Христос није вакслao, онда је узалуд вјера наша, узалуд је и живот наш... Отуда, само вакслале душе могу схватити и доживјести тајну Христовог Вајксења, само препороџене душе могу доживјести ту чудесну и велику истину препорода који даје и на који нас позива Црква

Божија кроз вјскове. Тај препород су доживјеле безбрјанске душе кроз вјскове. Колико их је било само Богу знатних, које су се ходећи по заповијестима Божијим, држећи се закона Божијег, поштујући праштање и поштујући пост, преобразиле, покајале, преумиле, ослободиле од свега злоумија и свога злоражења, и које су се вратиле Господу. Кад им се Господ вратио, вратиле су се једне другима и доживјеле сваког човјека као свога брата и вјечног сабрата.

Такви људи почињу на прави начин да се односе према творевини око себе, да је осјећају, да је доживљавају као велики дар Божији, да је не злоупотребљавају, да је користе за своје потребе Богом дароване, а у исто вријеме да поштују светињу творевине, светињу свакога бића: светињу хљеба који једу, светињу ближњега са којим се сусрећу, светињу неба и сунца које их грије и светињу свакога створења. Јер кроз Вајксење Христово све добија нови смисао, нову снагу, нову свјетлост, нову силу, ново значење, а прије свега и изнад свега ту је човјек као света икона Божија и као зеница васионе, као најсавршеније Божије створење овдје на земљи. Зато Господу се помолимо да нам подари дар светога поста, радосног поста, да бисмо постећи тјелесно и духовно се чистећи, дочекали и свето Христово Вајксење прослављајући Господа Бога Оца и Јединородног његовог Сина и Духа Светога у све вијекове вијекова - амин!

Великоносна молитва светог Јефрема Сирјанина

Овај свети пост се назива дивним и благословеним постом, он се назива свијетлим постом, он се још назива постом узајамног помирења међу људима и постом нашег помирења са Богом. Пост који ваксрсава душу, који ослобађа од ропства гријеху, пост који преобрежава, пост који буди. Пост који се увијек изнова понавља у току године, у току свих година нашег живота и преко кога они који се истински у њему упражњавају, приближују се Богу и приближују се једни другима и откривају велику светињу живота којим нас је Бог обдарио. Све молитве овога светога поста су предивне и то је најбогатији период црквеног богослужења у току године. Све те молитве међутим могле би да се саберу у оне ријечи које смо на kraju вечерје изговорили у оној молитви Светога Јефрема Сирјанина великог и дивног светог оца Цркве Божије, оне ријечи које гласе "Господе и Владико живота мојега дух лијености, чамотиње односно тугоморе, властольубља и празнословља не дај ми. Духа здравоум-

ља (цјеломудрености) смиrenoумља, трпљења и љубави подари ми стузи твоје. Да, Господе Царе даруј ми да будем свјестан гријехова својих, и да не осуђујем брата свога и сестру своју, јер си благословен у вијекове вијекова - амин."

Кратко ријеч, кратка молитва али у њој је садржана сва наша људска судбина. Овај човјек који успије да оствари у своме животу само ријечи ове молитве њесму је довољно за читави живот иовољно му је да преко тих ријечи и њиховог остварења постигне мир и радост у Духу Светом, ову радост коју само Бог може дати душама чистим и благословеним. "Господе и Владико Живота мојега" право исповиједамо Њега као Господа свога, а онда тражимо од Њега да нам не дозволи да нас савлада дух лијености, онај који разара наш живот, јер нас Бог није стварао за лијеност него нас је створио за труд, за дјелање, за подвиг, за вршење добра. Дакле, дух лијености овда дух тугоморе или како преводилац употребљава ријеч чамотиње, или стара ријеч словенска уникије, ми би то превели са гњилост, дакле дух те гњилости духовне, те чамотиње, те тугоморе, дух очајања немој дозволити да завлада мноме. И још додаје: духа властољубља и празнословља не дај ми". Најопакија болест којом болује друштво људско, којом болује човјечанство болест која се толико данас испољава у савременом свијету и која се крваво плаћа ратовима на свим земним меридијанима па смо и код нас нажалост, то је та болест властољубља. Ради власти људи губе образ, брат губи брата, ради власти газе се људи као што се црви газе међу собом, ради власти човјек изгуби и морал и поштење и све оно што треба да краси једног истинског и правог човјека. Због власти људи губе и живот свој, уништавају и туђе животе. Власт, ако је властољубив отац у породици он уништава породицу, ако је жена у породици властољубива она хоће да влада и господари, она разара будућност своје дјеце, ако су дјеца властољубива она обесвршују светињу породичног гњезда и материјство и очинство кроз које су ушла у овај живот, ако су властољубиви грађани у једном граду или сељаци у једном селу онда је то извор великих несрћа и великих невоља. Зато се и молимо Богу у овој молитви да нас Бог ослободи од властољубља, те опаке болести, а у исто вријеме да нас Бог ослободи празнословља. Колико празних ријечи ми изговоримо од ујутру до увече. Празне су све оне ријечи у нама које сакријемо од других људи, и све оно што не говори у нама и ван нас о добру, о Богу, о светињи. Све је то празно, све то је бесплодно, а то празнословље трује; свака опака ријеч, свака псовка све је то празно. Ријеч која трује и онога који је изговара и трује оне које су окоље њега. Толико је опасно то празнословље кад каже Јеванђеље да ћemo за "сваку празну ријеч дати одговор на Страшном Суду!" Шта ће тек бити с нама који непрекидно падамо, сви колико нас има огрезлих у тај гријех празнословља, празних ријечи, шупљих ријечи, бесплодних ријечи, а утолико прије уколико су то зле ријечи, опаке ријечи, ако су то псовке, ако су то ружње ријечи, ако су то ријечи које убијају другог човјека поред нас! А шта тако не може убити колико опака и зла ријеч која излази из човјечких уста. Ето дакле зашто молитва Светог Јефрема да нас Бог у току овог поста сачува од тог празнословља.

Да кажемо укратко о оним другим дубоким исп-

нама садржаним у слиједећим молитвним прозбама ове молитве: "Духа здравоумља или цјеломудрености, како гласи старословенски превод грчке ријечи, смирење, трпљења и љубави подари ми слузи своме."

Најдубље, најсавршеније врлине које човјек може постићи овде на земљи, ове су ми овде откривене и понуђене. Дух здравоумља или цјеломудрености, дух цјеловитости, дух духовне сабраности, дух психофизичке сабраности, што значи онај дух који сабира све човјечког снаге. Као што се у зјеници сабира светлост, тако и та врлина, сабира све човјечког духовне и физичке снаге и онда човјек тако сабран, тако цјеломудрен, тако здравоуман изнутра исцјељен и запијељен, креће и окреће се као сунцокрст према Богу, Вјечној Мудrosti. И Вјечна Мудрост се усељује у њега и човјек постаје право и истинско бићe, а то је немогуће без смирења. Гордост је изгвала прве људе из Раја. Гордост је она опака болест која такође уништава људски род и која разара људско братство и људску заједницу, која разара и отуђује човјека од Бога као Извора свакога добра. Јер кад се човјек погорди онда гордом човјеску ни Бог не треба, ни близњи му не треба, и он мисли тако и остане сам самцат, отуђен од свих и од свакога, бесплодна смоква која се у ватру баџа, која никаквог плода не доноси.

Смирење, то је прва и основна врлина хришћанска, зато је и прво блаженство: "Блажене они који су смјернога духа", који су смирењи, јер је њихово Царство Небеско. Само ћe смирењи и смирењи ући у Царство Божије, само се смирењима Бог открива и никоме другоме, а смирење је немогуће постићи без истинске чистоте, а чистоту је немогуће постићи, без уздржања душевног и тјесног, то јест без поста душе и тијела. И зато се дакле молимо да нам Бог подари духа цјеломудрености и духа смирења, трпљења и љубави. Трпљење, врлина најтежа да се испуни овде на земљи, али врлина без које нема истинског сазијевања. Као што земља трији све невоље и трпи и орање и копање и сијање, трпи и невријеме, и кишу и снијег, али кад све то претрпи земља, онда ћe из ње да изникне прави, чисти плод, тако људска душа. И она је земља која је Богом дата да би се узорала, да би се обрадила и да би се у њу засадило право сјеме, вјечно сјеме и да би онда из те душе, кроз трпљење и трпљивост и све друге врлине, да би могло то сјеме које је Богом засијано и руком Божијом, уродити правим и истинским плодовима. Дух љубави, истинске праве љубави, која је Богољубље и братољубље, могуће је само задобити онда када се задобије дух здравоумља, смирења и трпљења.

И на крају и она трећа прозба Светога Јефрема Сирјанија "Да, Господе Царе, даруј ми да будем свјестан гријехова својих и да не осуђујем брата свога" — и то нас подсећа на једну велику истину на трагичну истину нашег људског живота. Да смо ми људи најчешће спрекини да бацимо камен на ближњега свога, да видимо три у оку брата свога, а да не видимо брвно у оку своме; да видимо туђе гријехе и да непрекидно о тим туђим гријесима говоримо и да се трудимо непрекидно друге да поправљамо а да заборавимо себс и да не видимо шта се то све са нама догађа, шта ми то имамо у својој души шта је то што је нас поробило и што нас је

затројало. Отуда тај подејствник нашој души у току овога поста непрекидно, јер је то молитељ који се стално понавља свако јутро и свако вече у току овога Великога поста, а преко њега то нас подсећа и за сав живот да прије свега и изнад свега се научимо да будемо свјесни својих сопствених гријехова да гледамо себес на prvom mјестu, да бисмо онда могли преко тога и другима да помогнемо. Зато и кажемо "Да, Господе Царе даруј ми да будем свјестан гријехова својих и да не осуђујем брата свога". Сваки који осуђује брата свога он је суди вкоји Божијој. Јер ко смо ми да будемо судије онима који имају свога Господа! Сваком човјеску је Господ господар, нијесмо ми господари и онда је Бог онaj који има право да буде једини судија и да суди људима за њихова добра дјела и за њихова рђава дјела, а ми треба да гледамо своје гријехе да будемо свјесни својих гријехова и да се испуњујемо врлином па ће та врлина бити најбољи метод и најбоље средство да помогнемо онима другима око себе који хоће да пристану да се и они поправе и да и они дорасту у праву мјеру људског достојанства.

Ето то је кратка молитва, укратко објашњења, Светог Јефрема Сирјанина која је суштина овога светога поста. Она се непрекидно понавља у току овога поста

и нас непрекидно подсећа на основне обавезе хришћанске, наше основне дужности којих треба да се држимо читавог нашег живота и поготово којим треба да се учимо у току овога Великога и Свог поста. А прво и основно што захтијева Црква од нас у овe данe Свог поста то је да опростимо једни другима да би Бог нама опростио. Зато се овај дан назива и "прочкама" не само покладама јер се и птица од гори опрашта по народију пословици, а камо ли човјек од човјеска, брат од брата, пријатељ од пријатеља. Зато улазећи у пучину дивнога и Свога Великога Ускршњег поста затражимо опроштај једни од других да би они и Бог нама опростио.

Огријешимо се, сви се огријешимо свјесно или несвјесно једни о друге или ријечју или помишљу или дјелом, или хотимице или нехотимице, и зато је веома важно да започнемо овај дивни пост управо тим узајамним праштањем. Тако колико је то нама људима могуће да се достојно припремимо да прославимо и Свето Христово Вајкросење; да кроз сопствено духовно васирсавање учествујемо у тајни Великој Христовог Вајкросења, Вајкросења неба и земље, Вајкросења свих мртвих покољења и свих оних који ће да живе на овој земљи.. Амиџ!

---

*Let us receive with joy, O faithful, the
divinely inspired announcement of
Lent.*

*Like Ninevites of old, like harlots and
publicans who heard John preaching
repentance through abstinence, let us
prepare for the Master's communion
performed in Zion.*

*Let us wash ourselves with tears for its
divine purification.*

*Let us pray to behold the fulfillment of
Pascha, the true Revelation.*

*Let us prepare for adoring the Cross and
Resurrection of Christ our God!*

*Do not deprive us of our expectation,
O Lover of Man!*

(Cheese-Fare Week, Tuesday Vespers, Apostikha)

Alexander Schmemann

LENT: THE JOURNEY TO PASCHA

When a man leaves on a journey, he must know where he is going. Thus with Lent. Above all, Lent is a spiritual journey and its destination is Easter, "the Feast of Feasts." It is the preparation for the "fulfillment of Pascha, the true Revelation." We must begin, therefore, by trying to understand this connection between Lent and Easter, for it reveals something very essential, very crucial about our Christian faith and life.

Is it necessary to explain that Easter is much more than one of the feasts, more than a yearly commemoration of a past event? Anyone who has, be it only once, taken part in that night which is "brighter than the day," who has tasted of that unique joy, knows it. But what is that joy about? Why can we sing, as we do during the Paschal liturgy: "today are all things filled with light, heaven and earth and places under the earth"? In what sense do we celebrate, as we claim we do, "the death of Death, the annihilation of Hell, the beginning of a new and everlasting life..."? To all these questions, the answer is: the *new life* which almost two thousand years ago shone forth from the grave, has been given to us, to all those who believe in Christ. And it was given to us on the day of our Baptism, in which, as St. Paul says, we "were buried with Christ...unto death, so that as Christ was raised from the dead we also may walk in newness of life" (Rom. 6:4). Thus on Easter we celebrate Christ's Resurrection as something that happened and still happens *to us*. For each one of us received the gift of that new life and the power to accept it and to live by it. It is a gift which radically alters our attitude toward everything in this world, including death. It makes it possible for us joyfully to affirm: "Death is no more!" Oh, death is still there, to be sure,

LENT: THE JOURNEY TO PASCHA

and we still face it and someday it will come and take us. But it is our whole faith that by His own death Christ changed the very nature of death, made it a *passage*—a "passover," a "Pascha"—into the Kingdom of God, transforming the tragedy of tragedies into the ultimate victory. "Trampling down death by death," He made us partakers of His Resurrection. This is why at the end of the Paschal Matins we say: "Christ is risen and life reigneth! Christ is risen and not one dead remains in the grave!"

Such is the faith of the Church, affirmed and made evident by her countless Saints. Is it not our daily experience, however, that this faith is very seldom ours, that all the time we lose and betray the "new life" which we received as a gift, and that in fact we live as if Christ did not rise from the dead, as if that unique event had no meaning whatsoever for us? All this because of our weakness, because of the impossibility for us to live constantly by "faith, hope, and love" on that level to which Christ raised us when he said: "Seek ye, first of all, the Kingdom of God and His righteousness." We simply forget all this—so busy are we, so immersed in our daily preoccupations—and because we forget, we fail. And through this forgetfulness, failure, and sin, our life becomes "old" again—petty, dark and ultimately meaningless—a meaningless journey toward a meaningless end. We manage to forget even death and then, all of a sudden, in the midst of our "enjoying life" it comes to us: horrible, inescapable, senseless. We may from time to time acknowledge and confess our various "sins," yet we cease to refer our life to that new life which Christ revealed and gave to us. Indeed, we live as if He never came. This is the only real sin, the sin of all sins, the bottomless sadness and tragedy of our nominal Christianity.

If we realize this, then we may understand what Easter is and why it needs and presupposes Lent. For we may then understand that the liturgical traditions of the Church, all its cycles and services, exist, first of all, in order to help us recover the vision and the taste of that *new life* which we so easily lose and betray, so that we may repent

and return to it. How can we love and desire something that we do not know? How can we put above everything else in our life something which we have not seen and enjoyed? In short: how can we seek a Kingdom of which we have no idea? It is the worship of the Church that was from the very beginning and still is our entrance into, our communion with, the *new life of the Kingdom*. It is through her liturgical life that the Church reveals to us something of that which "the ear has not heard, the eye has not seen, and what has not yet entered the heart of man, but which God has prepared for those who love Him." And in the center of that liturgical life, as its heart and climax, as the sun whose rays penetrate everywhere, stands *Pascha*. It is the door opened every year into the splendor of Christ's Kingdom, the foretaste of the eternal joy that awaits us, the glory of the victory which already, although invisibly, fills the whole creation: "death is no more!" The entire worship of the Church is organized around Easter, and therefore the liturgical year, i.e., the sequence of seasons and feasts, becomes a journey, a pilgrimage towards *Pascha*, the *End*, which at the same time is the *Beginning*: the end of all that which is "old"; the beginning of the new life, a constant "passage" from "this world" into the Kingdom already revealed in Christ.

And yet the "old" life, that of sin and pettiness, is not easily overcome and changed. The Gospel expects and requires from man an effort of which, in his present state, he is virtually incapable. We are challenged with a vision, a goal, a way of life that is so much above our possibilities! For even the Apostles, when they heard their Master's teaching, asked Him in despair: "but how is this possible?" It is not easy, indeed, to reject a petty ideal of life made up of daily cares, of search for material goods, security, and pleasure, for an ideal of life in which nothing short of perfection is the goal: "be ye perfect as your Father in heaven is perfect." This world through all its "media" says: be happy, take it easy, follow the broad way. Christ in the Gospel says: choose the narrow way, fight and suffer, for this is the road to the only genuine happiness.

LENT: THE JOURNEY TO PASCHA

And unless the Church helps, how can we make that awful choice, how can we *repent* and *return* to the glorious promise given us each year at Easter? This is where Great Lent comes in. This is the help extended to us by the Church, the school of repentance which alone will make it possible to receive Easter not as mere permission to eat, to drink, and to relax, but indeed as the end of the "old" in us, as our entrance into the "new."

In the early Church, the main purpose of Lent was to prepare the "catechumen," i.e., the newly converted Christian, for baptism which at that time was performed during the Paschal liturgy.² But even when the Church rarely baptized adults and the institution of the catechumenate disappeared, the basic meaning of Lent remained the same. For even though we are baptized, what we constantly lose and betray is precisely that which we received at Baptism. Therefore Easter is our return every year to our own Baptism, whereas Lent is our preparation for that return—the slow and sustained effort to perform, at the end, our own "passage" or "pascha" into the new life in Christ. If, as we shall see, lenten worship preserves even today its catechetical and baptismal character, it is not as "archeological" remains of the past, but as something valid and essential for us. For each year Lent and Easter are, once again, the rediscovery and the recovery by us of what we were made through our own baptismal death and resurrection.

A journey, a pilgrimage! Yet, as we begin it, as we make the first step into the "bright sadness" of Lent, we see—far, far away—the destination. It is the joy of Easter, it is the entrance into the glory of the Kingdom. And it is this vision, the foretaste of Easter, that makes Lent's sadness bright and our lenten effort a "spiritual spring." The night may be dark and long, but all along the way a mysterious and radiant dawn seems to shine on the horizon. "Do not deprive us of our expectation, O Lover of man!"

СВЕТИ МУЧЕНИК ЂОРЂЕ КРАТОВАЦ

(11. Фебруар)

За судбину хришћанских народа на Балкану, за односе међу људима и духовна опредељења у првим деценијама XVI века, нема речитијег случаја од мучеништва младог кујунџије из Кратова, Георгија (Ђорђа).

Његово житије је један од ретких примера непосредне сведоубе очевица и учесника. Свештеника („поп“) Пеја, духовник и домаћин кујунџије Ђорђа, био је у Софији сведок читаве истраге и мученичке смрти Ђорђеве. Он му је одмах и саставо житије и службу за култ што ће се потом одржати кроз четири стотине година до наших дана и у Србији и у Бугарској.

Укратко, историја мучеништва св. Ђорђа као да понавља стара „мученија“ из првих векова хришћанства, када се незнабожачки Рим окомио на прве, мале црквене заједнице да сломије њихово убеђење, које - слаткоречивим обећањима, које - претњом, мукама и убиством. У шеснаестом веку се ипак формирао један тип „мученија“, на основу нових искустава у турским, муслиманским прогонима. Житије св. Георгија Новог, нашега Ђорђа Кратовца, карактеристично је у том погледу.

Ђорђе је из Кратова, а живи и ради у Софији (Средац). Од малена је учио кујунџијски (златарски) занат, и живео би у свом малом Кратову мирно и радино да није био обдарен таквом лепотом и снагом па се бојао да га Турци не одвуку у Јаничаре. У Софију је, заправо, побегао не би ли избегао злу јаничарску судбину. У своју кућу прима га поп Пеја. Али Турци га и овде запажају. Јер је његову лепоту пратила и врлина. Видели би га радо као муслимана, и покушавају да га придобију за ислам. Али се Ђорђе одупире. Када га оклеветају пред кадијом да је псовао муслиманску веру, он се на суду појављује решен да брани Христову веру до смрти. Паметан, у веру је добро упућен, брани се без попуштања. То га води у тамницу, а потом на муке. Пре тога поп Пеја успева да се види с њим и да подржи његову решеност да одоли свим искушењима по цену мученичке смрти.

Искушења су велика. Занимљиво је да Турци, по житију, искрено жале овог младог, осамнаестогодишњег момка, и покушавају да га придобију обећавајући му све благодети једнога повлашћеног положаја. Судија му чак обећава да ће га посинити, те да ће Ђорђе делити углед и наследство кадијини по после његове смрти са сином јединцем кадијиним. Ни то не помаже. Ђорђе се

не може придобити. Он тражи да га оставе на миру, да буде хришћанин по воли својих отаца, јер је убеђен да је хришћанска вера - права и боља вера. Он чак предлаже кадији - да призна предност хришћанства и да се крсти. Ако већ неће да га ослободи, онда нека га осуди на смрт, јер се он смри не боји.

Ћоређе је осуђен на смрт и спаљен на ломачи 1515. године. Остао је непоколебљив до саме смрти. Потом су сагорели остаци ћорђеви кришом покупљени и сахрањени у цркви мученице Марије у Софији.

Водила се у литератури, једно време, расправа око националне припадности светога мученика ћорђа. Он је из Кратова, и према данашњој етничкој ситуацији могао је бити Македонац. Живео је неко време у Софији, страдао у Софији, могао је, значи, бити и Бугарин. А у рукописима са оригиналном житија и службе назива се - Србином, из „српског корена“. Отац му се звао Димитрије, мајка - Сара. Шта је у ствари био - сам Бог зна. Познато је да Пећка патријаршија после свог обнављања 1557. обухвата не само кратовску област него и непосредну близину Софије (Самоков, на пример!). Али то овде није важно. Мучеништво св. ћорђа Кратовца управо говори о томе како су неке друге ствари у животу важније од свега што нас везује за земљу, род, порекло. И нема већег апсурда него се отимати око таквог ученика какав је био ћорђе: он је Христов, страда и умире за Христа. Његови идеали нису национални у оном смислу како се то данас мисли. Његова свест је хришћанска, православна, универзална у томе, а није уска национална свест. Ђорђе никде и не помиње и не говори о томе шта је - осим да је хришћанин. Зар то не подсећа на оне класичне изјаве првих хришћана и мученика на суду: на сва питања о пореклу, земљи, народу, роду, одговарали су једнако „Хришћанин сам“. Једино обележје за идентификацију: „Хришћанин сам“. Важније од свега, изнад мајке и оца, изнад Кратова или Софије, изнад и пре сваке земаљске везе јесте за ћорђа - Христос. У дијалогу са кадијом, софијским Турцима, он не помиње ни Србију ни Бугарску ни Македонију већ говори о царству Божјем, о обећањима која су дата верним, о воскрсењу и победи над смрћу. Шта треба ћорђу пасош сићушних земаљских области кад је он грађанин неба. Хришћанин је dakле: и Србин и Бугарин и Македонац, или једно од тога а и све друго у исти мах, и ништа од тога, јер је са оним који све ово спаја, који уједињује разједињено и мири сукобљене и завађене људе жртвом у име вере и љубави. Тако се 1515. године, у Софији, царство Божје показало стварнијим од снова о обнављању моћних средњевековних империја.

СВЕТИ СИМЕОН МИРОТОЧИВИ

(13. фебруар)

Култ Стефана Немање, светог Симеона Мироточивог, створили су Немањини синови, св. Сава и краљ Стефан Првовенчани. Сваки из својих разлога. Један као први српски архиепископ и светитељ, а други као владар, баштиник Немањиног државног дела.

То што је Стефан Првовенчани задивљен државотворним делом свога оца, и што моћ Немањину ставља у службу српске земље и после очеве смрти, није никакво чудо. То је израз захвалности у односу на Немању, а политичке мудrosti у односу на потребу смиравања, уједињења и напретка земље. Немања је у сваком случају, за нашу историју, родоначелник једне династије која ће бити с правом поистовећена са српском средњевековном државом и њеним уласком у свет византијске и европске културе. У ствари, иста породична лоза владала је Рашком и пре Немање, али је ипак тек Немања означио историјски почетак Србије, као јединственог и културног бића које ће надживети средњи век и дуга времена османлијске владавине.

Овом приликом, ипак, требало би скренути пажњу на нешто друго. Више него Стефан Првовенчани, творац је култа светог Симеона Немање св. Сава, светогорски монах и српски архиепископ. Он му је саставио житије и службу, и родоначелника српске династије, једног великог жупана, стратега и владаоца, опевао речима византијских служби преподобнима. У томе је известан парадокс, и тај парадокс заслужује да се на њему задржимо, јер се из њега могу извући далекосежне поуке.

Свети Сава је родитељ српске аутокефалне цркве и његови погледи и ставови на неки начин образују ту цркву, чине полазну тачку и одређују правац њеног пута кроз историју. Зато је веома важно схватити у чему су побуде св. Саве за стварање култа св. Симеона, како је он тај култ створио, како је у том култу насликао св. Симеона, како је тумачио његов лик, чиме је он био освојен у лицу светог оца. Да ли је то била Немањина моћ, његова државничка снага, вештина којом је ујединио српске земље и одолевао спољним непријатељима и супарницима? Или обрнуто: Немањина способност да се одрекне свега тога и да од владара постане смерни раб Божји, пред сваким крив и понизан?

Шта мислити о светској моћи, о сјају мачева и богатству, о страсти

владања и освајања, св. Сава је рекао довољно јасно и једном за свагда када је напустио Хумску земљу, што ју је од оца био добио на управљање, и побегао у Свету Гору. Својим бекством од овог света, Раско се определио за моћ духа; небески идеали земенили су земаљске; представа о држави Божјој потиснула представу о државној сили људској. О своме оцу мисли у Светој Гори веома много, али не кроз носталгију већ у близи за спас његове душе. Он му пише и зове га, опомиње га на опасност овога света, подсећа на то да је све, према вечности, таштина.

И када његов стари отац, мада на врхунцу угледа и владарске моћи, доноси одлуку да напушти све што је стекао и „узевши крст пође за Христом”, монах Сава је срећан. Умро је Немања, родио се Симеон. Један преломни, парадоксални чин биће сада за св. Саву основно надахнуће у стварању култа св. Симеона. Он ће пратити нови живот свог оца у великој анђелској схими са узбуђењем сведока који посматра ускрснуће мртвога. Нису ли они што живе у свету, по речима јеванђеља, „мртви”? Излазак из света је, зато, вакрсење. И Немања излазећи из света вакрсава. Тек тада он за светога Саву почиње да живи, сада вечним животом достојним песме и молитвеног слављења. И ту су извори Савиног култа св. Симеона Мироточивог.

У коренима тог култа, значи, налази се један посебан однос према свету, специфично хришћански однос, и још тачније - монашки однос. Чиме је св. Сава освојен: сликом Немањиног смирења једне земаљске величине пред Богом, јединим правим сувереном и владиком свих људи. „Јер ванстину, браћо мојаљубима и оци, чудо беше гледати: Онај, кога се свибојаху и одкога трептаху све земље, на рогозини, а камен му под главом, како се свим клања и умиљава и моли од свију проштења и благослова”. То је слика коју св. Сава никад неће заборавити, и која најбоље представља оно што је св. Симеон постао - за сина и за цркву која ће га славити кроз стотине следећих векова: пример крстоносног одрицања од царства земаљског ради оног што јеванђеље зове царство небеско. Раствко је први кренуо тим путем, Немања за њим. Али је Немањи морало бити теже јер се већега одрекао. Тако је он постао не само родоначелник династије (то светосавској цркви никада није било најзначајније) него и родоначелник једне духовне, небеске Србије, која хоће да живи у Христу и за јеванђелске идеале: за правду и милосрђе, за моћ Духа, за вечност.

Црква светога Саве прославља у св. Симеону Мироточивом управо те идеале. Не величину државе, не славу нације, не снагу српског оружја, него величину, и снагу, и славу одрицања и смрности. Она је још од свог родитеља и првог архиепископа усмерена ка идеалу небеских вредности, и тога се пута мора држати. Лик св. Симеона биће јој увек пример самоодрицања и жртве у име небеских циљева, увек способан да нас освежи вером и таквом љубављу у којој се човеку открива за шта живи и где је његово право место.

О ПОСЕЋИВАЊУ ЦРКВЕ

ПРВИ КОРАЦИ
У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Онај који у цркву иде тек понекад, много ускраћује себи. Родитељи који се не старају о томе да им деца посећују цркву чине страшан грех. Сетите се Спаситељевих речи: "Јер где су два или три сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима." (Мат. 18:20)

Овде, на нашој грешној планети, света црква је једино место где човек може да нађе уточиште од животних бура и олуја. Црква је одраз небесни на земљи, у коме је, на тајанствен и недокучив начин, присутан сам Цар неба и земље, Господ наш Исус Христос. У цркви, како каже песма, "силе небесне невидљиво служе."

Црква се с правом може назвати школом вере и побожности. Свети Јован Кронштатски је у свом дневнику записао: "У цркви, у њеном архитектонском облику и разним деловима, у божественим литургијама њеним, у читању Светог Јеванђеља, појању, обредима, на животан начин је исписана, као на мапи, целокупна историја Старог и Новог Завета, историја Цркве и сав домострој човековог спасења, у свим својим појединостима и општим обележјима."

Шта може Хришћанин да научи у цркви? Небесну мудрост, коју је Исус Христос, Син Божји, донео са Собом на земљу. Ту ће учiti о појединостима Спаситељевог овоземаљског живота, упознаће се са животима и учењима богоугодних светаца; учествоваће у молитвама Цркве. А какву снагу има заједничка молитва верних!

Понашање у цркви

У цркву улази са радошћу. Сети се да је сам Спаситељ обећао да ће те тешити у невољи: "Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени и ја ћу вас одморити." (Мат. 11:28)

Увек улази у цркву са побожношћу и кротошћу, да би из ње могао да изађеш праведан, као онај скромни цариник из Јеванђеља.

Кад уђеш у цркву и угледаш свете иконе, сети се да то сам Господ и сви свеци гледају на тебе; то ће сазнање у теби пробудити осећање дубоког страхо-поштовања.

По уласку у цркву, прекрсти се и поклони се три пута (радним данима уместо покона чини се метанија), уз молитве: "Боже, очисти грехе моје и помилуј ме."

Пре почетка литургије верни доносе спискове имена рођака и пријатеља да се помену:

живима за здравље, а на одвојеном списку, за покој душе мртвима, и то само имена крштених Православних Хришћана. Имена треба да буду читко исписана, онако како су дата на крштењу, дакле, не у облику надимка или назива из милоште. Број имена који с може предати је неограничен, мада ће свештеник пажљивије и молитвеније прочитати краћи списак. Зато препоручујемо, кадгод је то могуће, наизменично давати свештенику краће спискове имена - то је боље него остављати му дуге спискове имена за помињање сваке недеље.

Са црквеним свећама треба поступати с поштовањем: оне су симбол наше горуће молитве пред Господом, Богомајком и свецима.

Добро је да имаш једно уобичајено место на коме стојиш у цркви. Заузми своје место у миру и тишини. Кад пролазиш испред царских двери застани, поклони главу и прекрсти се. Ако је неко већ стао на твоје место, не препири се него нађи неко друго место на коме ћеш тога дана стајати.

У цркву долази на време, пре почетка службе. Ако се догоди да закасниш, труди се да не ометаш друге у молитви. Ако си дошао у тренутку кад се чита (шестопсалмије) Свето Јеванђеље, за време Великог Входа или у току певања Канона Евхаристије (од "Милост Мира..." до "Тебе Појем...") остани код улазних врата док се не заврше ови важни делови Литургије.

За време богослужења не ходај по цркви, чак ни да би прислужио свећу. Исто тако, иконе целивај само пре почетка Литургије или по њеном свршетку, или, пак, у време каоје је за то одређено, као што је миросање (помазање) на Бденију.

Треба избегавати свако кретање за време оних делова службе који захтевају нарочито удуబљивање у молитву, као што су входови, читање Светог Јеванђеља, певање херувимске песме, изношење Светих Дарова, или када се на Бденију пева "Величају" или "Слава"

Не разговарај у цркви него се моли. Не осврћи се око себе и не гледај друге; усмери своје мисли према Богу и Светој Литургији.

Деси ли се да те неко поздрави у цркви, узврати му поздрав узврати му поздрав на колоном главе, нипошто се немој руковати, чак ни ако ти је та особа близак познаник, нити започињи било какав разговор.

Обичај је да се у Православној цркви стоји за време богослужења: дозвољено је једино болеснима и слабима да седну, мада би за време значајних делова литургије (као што је на пример читање Светог Јеванђеља) и они требало да

устану.

Док свештеник или ђакон кади цркву, помери му се с пута, а када проће поред тебе, не треба да се крстиш, већ само наклони главу. Исто тако, наклони се и када свештеник каже 'Мир всјем' и када благосиља верне Јеванђељем. Приликом освећења Светих Дарова (када се пева 'Тебе појем'), за време Великог Входа, после певања 'Достојно јест' и Молитве Господње, треба да начиниш мали наклон.

Када си у цркви не изговарај и не певај молитве механички, него нека молитва потече из твог срца. Пажљиво прати богослужење и учествуј у молитвама Цркве. Крсти се и клањај заједно са свима оссталима. Треба се прекрстити сваки пут када се помене име Свете Тројице (Слава Оцу и Сину и Св. Духу), као и на почетку и крају сваке молитве. Прекрстити се ваља и при уласку и изласку из цркве, када се целивају иконе и пале свеће. Када се крстиш чини то свесно и са намером, без журбе, јер и на тај начин молиш од Бога благодат Његову и милост. Ако у цркву долазиш са децом, води рачуна да се пристојно понашају, научи их молитви и страхопоштовању. Ако деца морају да изађу за време службе, научи их да се прекрсте и изађу утишини, или их сам изведи. Ако дете почне да плаче, изведи га напоље или у порту. Не дозвољавај деци да било шта једу у цркви, осим нафоре. Верни треба да имају разумевања према деци и да имају у виду да је Господ заповедио родитељима да Му доводе децу. Немој децу никада оштро прекоревати ни бити груб према њима, да их не би тиме удаљио од цркве.

Не осуђуј оне који служе или оне који учествују у богослужењу ако у нечemu из нехата

или незнაња погреше; корисније је позабавити се сопственим манама и молити Господа да нам опрости грехе. Приметиши ли нешто што ти омета пажњу, не љути се, а ако пак не можеш да одагнаш од себе то искушење, боље је да тихо пређеш на друго место.

При уласку у цркву припреми новац за свеће и прилог за тасић.

Никада не излази из цркве пре kraja богослужења, ако то није баш неопходно, јер чиниш грех пред Богом. Ако ти се то дододи, покаж се приликом исповести.

Према давно успостављеном обичају, мушкарци стоје у цркви с десне стране, а жене са леве. Средишњи део, од главног улаза до Царских Двери, треба да је слободан.

Када долазиш у цркву, прописно се обуци: одећа треба да ти је чиста и неупадљива. Тесне панталоне, кратке хаљине и дубоки изрези нису дозвољени. Требало би да жене буду повезане мараком. Када целивају иконе и примају Свете Тајне, не смеју да имају намазане усне.

Парохијани би, изнад свега, требало да гаје међусобну љубав, да заједнички стреме духовном животу и да разумеју садржај богослужења. Ако у Божји храм улазимо са страхопоштовањем, ако се смерно односимо према свештенству и једни према другима и ако, стојећи у цркви, увиђамо да смо на небесима, тада ће Господ услишити све наше молитве, а ми ћемо се Њему приближити.

(Први кораци у Православној цркви, Ђакон Владимир Сидоров, Москва; превод: Ана Смиљанић)

*Старај се да у цркви не
боравиш само телом, док ти
мисли лутају ван цркве, и да
не стојиш телом пред Богом,
док се дух твој бави
овоземаљском стварима, да
се не би за тебе рекло:
"Приближава ми се народ овај
устима својим; и уснама ме
поштује; а срце им је удаљено
од мене." (Мат. 15:8)*

Св. Тихон Задонски

Српски допринос америчкој култури

Др МАТЕЈА МАТЕЈИЋ, Државни универзитет Охајо, Сајбла, Охајо, САД

Иако релативно малобројни, Срби у Америци дали су значајан допринос америчкој вишенационалној култури. Ово је могуће ради тога што у америчком друштву и култури упоредо теку два истовремена процеса: американизација појединача и група и изградња америчке културе доприносом тих појединача и група које су сачувале своје етничко културно наслеђе.

Културни допринос Срба америчкој култури се може запазити, разним видовима и у разним сегментима. Тако, примера ради, Америка је обогаћена дивним српским богомольјама у скоро свим државама Америке. Неколико ћих храмова, подигнутих у аутентичном српско-византијском стилу, понос су места у којима су подигнути и означени су као културни споменици. Туристима се препоручује да те храмове виде, што мисли и чине.

И само Православље је културни допринос америчкој култури. Наравно, заслуга за то не припада само Србима, већ и свим осталим православним групама у Америци. Важно је нагласити да је до 1950-их година број православних стално опадао, а од тог времена он се повећава.

Недостатак верске литературе на енглеском језику, комплекс инферорности младих који нису имали прилике и могућности да се добро упознају са својом православном вером (те су прихватали друге вере) били су главни разлоги опадања. Сада, међутим, постоји и богата литература о православљу на енглеском. На жалост, ми Срби нисмо много допринели том фонду верске литературе на енглеском језику али смо, лепотом својих богослужења и храмова, примерним верским животом, охрабрили многе да прихвате православље.

Не бисмо хтели да погађамо колико је Срба у америчкој просвети, али са сигурношћу тврдимо да је њихов број велики. Писац ових редова има листу универзитетских професора Срба, као и библиотекаре по разним америчким универзитетским библиотекама. Из том

списку, који је непotpun, има око три стотине имена А о наставницима по гимназијама и основним школама и не постоји никаква евиденција. Многи од Срба универзитетских професора су веома познати научници, не само у Америци, већ и у свету. У непосредном додиру са овим професорима и научницима, амерички студенти имају прилике да се упознају са српском историјом и културом, са српском прошлостью и садашњицом, које се иначе приказују веома необјективно, чак унакажено, како у савременој штампи, тако исто че у многим уџбеницима и књигама које се налазе по америчким универзитетским библиотекама. Објективно обавештавање се не ограничава само на студенте, већ и на публику и научне кругове, па, у последње време, и на америчке представнике у Конгресу и Сенату.

Ма како била многобројна група Срба универзитетских професора, она је знатно мања од других професија: лекара, инжењера, војника и административних службеника, угледних трговаца, особа на високим положајима у разним предузећима. Поред тога, као што је познато, има и сенатора и посланика који су српског порекла. И док се за многе од њих није много чуло, име Хелен Бентли Делић, народног посланика из државе Мериленд, познато је међу Србима како овде у Америци, тако и у Србији.

Што се тиче Срба књижевника у Америци, само они који објављују своја књижевна дела на енглеском језику, могу, евентуално, нешто допринети на том културном подручју Америке. А њихов број није мали. Намерно избегавамо да поменемо појединачна имена да се не бисмо, нехотице пропустивши некога, огрешили.

Време је да се неко позбави питањем српске књижевности стварне визије Србије, како на српском, тако и на језицима на којима Срби пишу у разним земљама где су насељени.

При скоро свакој парохији у Америци постоје хорови који певају не само црквену музику, већ и

најсаму. Композиције српских композитора се најрадије и најчешће певају. Осим тога, при чима, углавном велим парохијама постоје оркестри и фолклорне групе које негују народне игре. Најједан на универзитетима на којима се предаје српски језик, већи је број студената несрпског порекла који слушају те курсеве него број студената српског порекла.

Не смео заборавити ни наше уметнике, сликаре и вајаре. Неки од њих су веома познати у Америци. Један наш сликар портретиста је веома тражен међу веома значајним појединцима из америчког друштва и израдио је портрете најугледнијих међу њима.

На разним културним приредбама, чланови наших хорова и оркестара, а и многи Срби појединци у публици, обучени су у српске народне ношње. Треба видети поносна лица деце и одраслих који имају срећу да поседују те ношње! На неким од тех приредба приређују се и изложбе предмета везаних за српску културу. Американци који долазе на те изложбе упознају се и са српском културом и са српском историјом.

Нисмо, и није могуће, обухватити у овом напису све српске доприносе америчкој култури. Не смео оставити непоменуте моралне квалитеће наших људи, како интелектуалаца тако и наших честитих радника и припадника других професија. Њихов морални стандард, њихово патријархално вспитање, предузимљивост, дарежљивост, и многе друге врлине постају и стандард величког броја грађана места у којима живе. Може служити на понос свима на ма да међу нашом омладином нема наркомана или је њихов број толико мали да је и неприметан. Друга чињеница на коју можемо бити поносни је та да у америчким затворима, који су иначе препуни, НЕМА затвореника српског порекла.

Ово што је овде речено за допринос америчкој култури, може се рећи и за културе других земаља у којима су насељени Срби. Нарасно, има и негативних појава, има и негативних оцена Срба, објективних и необјективних, али добро је да се, ОБЈЕКТИВНО, о Србима и много добrog може рећи.

ЈЕРЕМИЈЕВСКИ ВАЛАЈ ИЗ ЗБЕГОВА ХЕРЦЕГОВАЧКИХ

УСЛЕД БОМБАРДОВАЊА АМЕРИЧКИХ

Из дубина валијем Теби, Господе! Господе, похитај к
мени, чуј глас мольења мојега, јер вичем к Теби у невољи
народа својега.

Нека изађе преда Те
молитва моја, као кад пред
лице Твоје, не као димљење
од бомби америчких што
падају по народу Твом!

Не дај срцу мојему да
застрани у зле помисли, да
чини дјела безбожна с лъ-
дима који поступају тирански
и неправедно с народом
Твојим.

Сачувай нас, Господе, од
замки, које метнуше силници
земаљски народу Твоме;
сачувай нас од лукавства и
лицемерја свих који чине
безакоња.

Силници земаљски, Наву-
ходоносори и Цезари, Не-
рони и Стальини, Хитлери и
Клинтони, Брозови и Ген-
шери, Туђмани и Алије, нау-
чите се Правди људској и
Божијој, и Правду иштите
народу моме и народима
својим. Јер ће вас сопствена
злоћа казнити, јер се не
само на савестима него и на
скотовима вашим види крв
сиромаха правијех, крв не-
вине деце и стараца, рање-
ника и избеглица из Ва-
вилона и Рима, из Аушвица и
Јасеновца, из Кипра и Руанде,
из Топуског и Блажуја, из
Бања Луке и Невесиња, из
Врбичког потока и Туловића
код Србија и Устоклине, где
падају ваше разорне бомбе,
тешке као окамењеност сре-
даца ваших, бруталне у спа-
љивању као спаљене сав-
ести ваше. Како у лице-
мерју своме, пилатовском и
стальиновском, франко-аме-
ричком и англо-саксонском,
не видите, Бог вас видио, да
Бог Живи и Истинити види
лаж вашу, види лукаву му-
дрост вашу, јер сте, по речи
Пророка, мудри не на добро
неко на зло да чините.

Говорите *мир је оти мир*,
мир; а мира нема! јер га ви
нећете и недате. Јер ваши
голубови мира изручују то-
махавке и гранате тешке као
камење срца ваших, тешке и
опасне као што је тешка и
опасна она неиспљена гра-
ната од триста кила у авлији
сељака Марка у Врбици ви-
ше Устоклине или на Буко-
вици више Невесиња. Како
сте лажљиви и лицемерни,
као и наше несретне вође
овог унесрећеног народа, ко-
ји су tobоже против вашег
фашизма, а својим комуни-
змом они су ваша слика и
прилика. Јер као и ви, и они
уночују свенародну несрету
за смрдљиве поене политич-
ке.

Суди им, Господе, суди
силним земље, крвницима и
неправедницима, који тлаче
народ мој, и народ свој, сваки
народ на кугли земаљској, који је народ
Твој, Господе свију људи и
свих народа!

Овако вели Господ Чове-
кољубац: Да је проклет чо-
вјек који се узда у човјека и
који поставља тело себи за
мишицу, а од Господа одсту-
пи срце његово.

Проклет човек, и триклет
сваки вођ народни, којему је
закон у топузу и у томахавку,
мада би људскије било
трахити опроштај од браће
Индјијанаца што се именом
њиховог одбрамбеног оружја
назива најлогубније оружје:
ракета – затирач недужног и
ненаоружаног народа, као
што је од тих истих крвника
затрт народ Индијански на
унесрећеном – и унесрећи-
тельном за данашњи род
људски – Новом континенту.

Али Господе над војска-

ма. Судио Мотни и Пра-
ведни, који испитујеш срца и
бубреже, дај да видим осве-
ту Твоју над њима, јер Теби
казах парбу своју.

Дај, Господе, осветниче
Правде и Сирочади, Амери-
канцима који су "маљ цијеле
земље", исто што си некада
дао Вавилону, ондашњем
"маљу цијеле земље". Јер је
Твоја освета. Господе над
војскама, као што је и Твоја
Правда и Твоја Истина и
Твоја Љубав, и Ти си госпо-
дар смрти и живота, Госпо-
де Боже наш!

Није оставио Господ над
војскама народ Свој грешни,
ако и јесте земља наша пунा
кривице Свецу Израиљевом.

Карај нас, Господе, али
не унущти; посети нас посете-
том Твојом, ал посети у дан
гњева Својега и непријатеље
наше, који затиру тековину
Твоју коју си крвљу Својом
искупио.

Седимо данас на рекама
Вавилонским, седимо крај
порушених мостова и сеос-
ких ћуприја и брвнара, седи-
мо и плачемо... Седимо на
рекама српским Уни и Вр-
басу, Сави и Дрини... и пла-
чемо горко, и заклињемо се.

Валијемо Ти из збегова
наших вековних, увек сузних
и крававих, по шумским
дурдама и планинским клан-
цима издаме и продане,
распете и разорене Херцего-
вине и Босне: Опомени се,
Господе, синова едомских –
синова америчких и европ-
ских – у дан кад говорише:
раскопајте, раскопајте их до
темеља! Кћери Вавилонска
блуднице и крвнице светска!
благо ономе ко ти плати за
дјело које си нам учинила!
Благо ономе ко узме и
разбије ишчадија твоја о
Камен.

Тако да је жив Господ.
живи ће бити душа наша.

Начало Индикта, то јест
Новога Лета Благости Гос-
подње, 14/1. септембра
1995.

+ ЕП.ЗХП Атавасије

On Fasting

Fasting for Christians of the Orthodox Church is a very important institution; it is ranked second in significance only to prayer. This is accentuated by the occasion on which, when a boy stricken by evil was brought to our Lord to be cured, our Lord admonished his disciples saying, "This kind can come forth by nothing but prayer and fasting" (Mark 9:29). These words from the Gospel suggest to us the reality of our being—the reality of body and soul and the Spirit who organizes the life of man.

Modern medicine accepts this concept in full, embodied in the word "psychosomatic." In the Greek language *psyche* pertains to the soul and *soma* relates to the body. This shows the close interrelation between our minds and our bodies. Our mind exerts its influence upon our body; if the mind is affected, so also is the body affected. As I said in my previous book on this subject, poison spreads from the center to the periphery. Understanding this makes it possible for us to enter into the full meaning and value of the words of our Savior: "This can come forth by nothing but prayer and fasting." This means that in prayer we turn to the Divine Healer, and with fasting we exercise control of our will.

The late Bishop Nikolai designates this activity as the saving prescription of the Chief Physician of our souls. Furthermore, he said that this prescription is tested and proven to be just what it should be and that there is no better prescription for human insanity.

Here one must ask the question: What kind of sickness is it that requires this sure prescription? Let us again listen to our saintly Bishop as he advises us that the sickness is nothing less than the presence and lordship of the evil spirit in man. Unfor-

tunately, the boy whom our Lord liberated from the evil spirit in the Gospel story is a dramatic portrait of many boys today. However today it is not one or two, but an enormous number of boys that, in many different ways are being tossed into the fire one moment and into water the next.

Concerning this subject in our own time, let us listen to what our Bishop, in agreement with the Church Fathers, has to say:

While this is taking place, the people of knowledge, influence and power are opining about God, and of course as they do this they are not able to do anything about evil. Evil, they say, laughs at the incapability of human wisdom. But as soon as man starts to fast and pray to God, the evil spirit becomes filled with an indescribable fear, for the aroma of prayer and fasting is repulsive to it. As fasting and prayer brings our soul and body under the control of God, at the same time the powers of evil are deadened to the point of complete paralysis. When man just thinks and talks about God there is plenty of room for evil, but when he or she begins to pray with sincerity, and to fast with patience and hope, it becomes too crowded for evil; evil must abandon the person and flee.

We know that there is only one cure for certain physical diseases, but against the greatest illness, insanity of the soul, there are two cures to be taken simultaneously. Prayer and fasting together are both preventive and curative. The Apostles, Prophets, and countless Saints in both the Old and New Testaments, as well as our Lord, fasted and prayed, showing us how and why to do it.

As gluttony causes a person to become gloomy and fearful, fasting brings a person to cheerfulness and courage. As gluttony leads a person to greater degrees of itself, so too does fasting compel one to further abstinence. Here it is worthy to remember the example of the king and prophet David, who trained himself so much in fasting that he said; "My knees totter from fasting, and my flesh is wasted of its substance" (Ps. 108:24). When a person realizes the benefits of fasting he or she begins to grow

more and more accustomed to it—and the benefits of fasting are beyond number.

First of all, a person lightens the body with fasting and the spirit becomes free from the darkness of obesity. The body becomes light and vigorous, and the spirit clear and vibrant. Furthermore, through fasting a person lifts his soul above the earthly prison and pierces through the darkness of the animal kingdom into the light of the kingdom of God—indeed, into his original fatherland. One can say that Lent makes a person strong, decisive and courageous before man and evil. Lent makes a person philanthropic, merciful, obedient and humble before God.

We are told that with fasting Moses deigned to receive the Law from the hand of God. The Prophet Elijah closed the heavens and there was no rain for three years; he brought fire down from heaven upon the idolators and he fasted so well that he became pure enough to speak with God upon Mt. Horeb. Through fasting Daniel saved himself from the lions in the cave, and his three young friends were saved from the fiery furnace because they fasted. With fasting King David lifted up his heart to the Lord, and as the grace of God descended upon him, he produced the most precious songs and prayers that any man before the advent of Christ ever offered to God. We read in Deut. 20:23 that through fasting King Jehosephat was able to conquer his enemies from Ammon and Moab. In addition, the Jews through fasting were saved from the pursuit of the King of Ammon's General (Esther 4:3). Even the pagan city of Nineva was saved through fasting from the destruction foretold to them by Jonah. Last but not least, John the Baptizer became the greatest of men born of woman through fasting.

In addition to these examples from the Bible we have countless armies of Christian Saints who cleansed themselves with fasting, strengthened themselves, and became the greatest heroes of human history. How did they do it? By overcoming that which is the most difficult to conquer, namely, the self. Victorious over the self, they won the victory over the world and Satan.

Finally, did not our Lord himself begin his divine work for

the salvation of the human race with a lengthy forty-day fast? Through his example he showed us clearly what we must do, namely, to begin a genuine Christian life with the practice of fasting. That was how our Lord was able to overcome Satan in the desert, as well as the three demonic urges through which Satan gains access to us: arrogance, love for sensual pleasure, and love for wealth and power. These are the three most formidable traps for a person in this world.

